

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours PART-III Examinations, 2018

SANSKRIT-HONOURS

PAPER-SANA-VII

Time Allotted: 4 Hours

Full Marks: 100

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

UNIT-I

(Full Marks-60)

1. अधस्तनेषु प्रश्नद्वयं समाधेयम्— 13×2 = 26
 - (a) समवायस्य लक्षणं व्याख्यायताम्। समवायः कुत्र वर्तते ? समवायस्वीकारे का युक्तिः ?
 - (b) को नामाभावः ? कति भेदाः तस्य ? सोदाहरणं सलक्षणं सर्वं वर्णनीयम्। अभावस्वीकारे का युक्तयः ?
 - (c) प्रत्यक्षलक्षणं सम्यक् निरूप्यताम्। प्रत्यक्षस्य कति भेदाः ? सर्वं विशदम् आलोचनीयम्।
 - (d) का नामानुमितिः ? अनुमितिकरणस्य अनुमानस्य भेदः प्रदर्शयताम्। कानि पञ्चावयववाक्यानि ? तेषां स्वरूपं निरूप्यताम्।
2. अधोलिखितेषु प्रश्नद्वयं समाधीयताम्— 12×2 = 24
 - (a) निम्नलिखितेषु युगलद्वयस्य भेदः प्रदर्शनीयः — 6×2 = 12
 - (i) सामान्यं विशेषश्च।
 - (ii) समवायिकारणम् असमवायिकारणं च।
 - (iii) संयुक्तसमवायसन्निकर्षः संयुक्तसमवेतसमवायसन्निकर्षश्च।
 - (iv) कारणं करणं च।
 - (b) निम्नलिखितेषु द्वयोः व्याख्या कार्या — 6×2 = 12
 - (i) संस्कारमात्रजन्यं ज्ञानं स्मृतिः।
 - (ii) रूपरहितस्पर्शवान् वायुः।
 - (iii) यस्य साध्याभावसाधकं हेत्वन्तरं वर्तते स सत्प्रतिपक्षः।
 - (iv) तद्वति तत्प्रकारकोऽनुभवः यथार्थः।
 - (c) अधस्तनेषु द्वयोः हेत्वाभासनिरूपणं कार्यम् — 6×2 = 12
 - (i) शब्दो नित्यः कार्यत्वात्।

- (ii) सर्वमनित्यं प्रमेयत्वात् ।
(iii) तुषार उष्णः पार्थिवद्रव्यत्वात् ।
(iv) मनुष्यो मरणशीलो मनुष्यत्वात् ।
3. अधोलिखितेषु किमपि द्वयं विशद्यताम् – 5×2 = 10
(i) आत्मा (ii) संस्कारः (iii) वाक्यम् (iv) अप्रमा

UNIT-II

(Full Marks-40)

4. Answer any *one* question from the following: 12×1 = 12
(a) Discuss the Sāṃkhya theory of सत्कार्यवादः ।
(b) Discuss Vaiśeṣika atomism.
(c) Discuss in short the main aspects of Cārvāka philosophy with special reference to the theory of soul.
5. Write short notes on any *two* of the following: 6×2 = 12
(i) स्याद्वादः (ii) अष्टाङ्गयोगः
(iii) जीवन्मुक्तिः (iv) पञ्चमहाव्रतम् ।
6. Answer any *eight* questions from the following: 2×8 = 16
(a) What is the other name of शांकरभाष्य ?
(b) What is meant by ख्यातिवाद in Indian Philosophy?
(c) What is त्रिरत्न in Buddhist Philosophy ?
(d) Name the पञ्चक्लेशाः in Yoga Philosophy.
(e) What is meant by तीर्थङ्कर ?
(f) Who is the founder of नव्यन्याय ? Write the name of his famous book.
(g) What is चित्तभूमि ? Name its varieties.
(h) What is the role of प्रकृति in Sāṃkhya theory of creation ?
(i) What is पुद्गल ?
(j) What is श्रीभाष्य ? Who wrote it?